

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАГІСТР

(освітній ступінь)

Кафедра образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова НМР архітектурного факультету

 /Олександр КАЩЕНКО/

« 05 » « 08 » 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

«Теорія та історія художньо-декоративного оздоблення інтер'єру»

(назва освітньої компоненти)

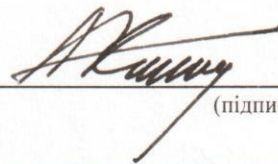
шифр	назва спеціальності, освітньої програми
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Мова викладання: українська

Розробники:

Кащенко О.В., доктор тех. наук, професор

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

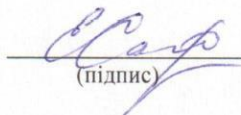
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки

протокол № 1 від « 05 » « 08 » 2024 року

Завідувача кафедри

(підпис)

/Олена САФРОНОВА/

Схвалено гарантом освітньої програми «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»

Гарант ОП

(підпис)

/Олена САФРОНОВА/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності
протокол № 1 від « 05 » « 08 » 2024 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ
РІК ВСТУПУ 2024-2025

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання: денна								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету			
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних			Сам. роб.								
				Разом	Л	Лр		Пз	КП				КР	РГР	Конт. роб.
023	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» ОПП «Художньо-декоративне оздоблення інтер'єру»	3,0	90	30	24		6	60			1		екзамен	1	

Мета та завдання освітньої компоненти

Мета дисципліни: полягає у формуванні системи знань з художньо-декоративного оздоблення інтер'єру, засвоєння підходів щодо формування сучасного комфортного середовища життєдіяльності людей на основі розвитку національних традицій в сучасній архітектурній практиці України, шляхом синтезу мистецтв і архітектури.

Пререквізити: освітні компоненти освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня: історія світового мистецтва і архітектури, історія та сучасне українське мистецтво, основи дизайну інтер'єру, художньо-декоративне оздоблення інтер'єру, колористика, композиція; паралельно вивчаються: ОК1 професійна іноземна мова; ОК2 законодавство у галузі мистецтва; ОК4 актуальні проблеми образотворчого мистецтва, ОК5 методика і практика творчої діяльності, наукових досліджень, захист інтелектуальної власності; ОК10 художньо-декоративне оздоблення інтер'єру (проектування з використанням комп'ютерних технологій).

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3719>

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК02	Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
ЗК03	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05	Здатність розробляти та керувати проектами.
ЗК06	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК01	Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.
СК02	Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
СК03	Здатність використовувати знання та практичні навички найвиразнішого розкриття змісту художнього твору та його втілення.
СК06	Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.
СК08	Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій в контексті проведення мистецтвознавчих та реставраційних досліджень.
СК09	Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого та/або декоративного мистецтва.
СК10	Здатність до розуміння зв'язку мистецтва і архітектури
СК11	Здатність до розуміння та застосування сучасних тенденцій в художньо-декоративному оздобленні інтер'єру.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в
результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПР01	Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.
ПР02	Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.
ПР03	Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
ПР04	Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
ПР05	Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого та/або декоративного мистецтва.
ПР06	Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітній сфері та музейній справах.
ПР07	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.

ПР08	Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.
ПР10	Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва.
ПР11	Володіти знаннями до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культури і мистецтва та мистецьких процесів.
ПР12	Представляти результати діяльності у науковому та професійному середовищі в Україні та у міжнародному професійному середовищі.
ПР14	Застосовувати методологію наукових досліджень у процесі теоретичного і практичного аналізу; дотримуватися принципів академічної доброчесності; узагальнювати результати дослідження та впроваджувати їх у мистецьку практику; виявляти практичні та теоретичні особливості наукової гіпотези.
ПР16	Володіти методами і засобами гармонійного поєднання мистецтва і архітектури.
ПР17	Застосовувати нові комплексні рішення щодо впровадження сучасних тенденцій в художньо-декоративному оздобленні інтер'єру.

Зміст курсу

Змістовний модуль 1. Передумови формування художньо-декоративного оздоблення інтер'єру.

Лекція 1.

Мета і задачі художньо-декоративного оздоблення інтер'єру.

Метою оздоблення інтер'єру є формування сучасного комфортного середовища життєдіяльності людей на основі розвитку національних традицій, шляхом синтезу мистецтв і архітектури.

Основними задачами художньо-декоративного оздоблення інтер'єру є: розвиток об'єктивної закономірності поєднання естетичних і прикладних особливостей об'єктів предметного середовища; формування концепцій художньо-декоративного оздоблення сучасного інтер'єру; використання традиційних та сучасних матеріалів, технологій декорування інтер'єру; охорона, збереження предметів, об'єктів рухомої, нерухомої мистецької спадщини.

Лекція 2.

Стилістичні особливості сучасного інтер'єру.

Поняття інтер'єрного простору. Функціональні і естетичні характеристики інтер'єру. Об'ємно-просторова композиція інтер'єру. Особливості зорового сприйняття інтер'єрного простору. індивідуальний, камерний, великий, величезний. Колористика інтер'єру. Фактори формування стильових особливостей створюваного інтер'єру. Семантичні особливості інтер'єру. Образ інтер'єру. Тенденції стильових рішень художньо-декоративного оздоблення сучасних інтер'єрів.

Лекція 3.

Історичні засади художнього оформлення житла.

Значення використання предметів мистецтва в історичному житловому середовищі. Предмети мистецтва в житлі періоду трипільської культури. Зародження мистецтва. Історичний розвиток народної творчості. Майстри народного мистецтва.

Зародження та еволюція художнього оформлення житла. Перспективи декорування сучасного інтер'єру.

Лекція 4.

Етнологічні засади художнього оформлення житлового простору.

Поняття етнології.

Культурні цінності – рухомі, нерухомі. Заходи щодо збереження культурних цінностей, врятування культурних цінностей: адміністративні заходи, вивчення, фінансування, програми.

Формування регіональних особливостей народної художньої творчості. Фактори, що сприяють розвитку регіонального, образотворчого, прикладного мистецтва.

Використання в інтер'єрі житла предметів образотворчого, прикладного мистецтва.

Особливості інтер'єру народного житла Київщини, Слабожанщини, Центральної України (Поділля), Полісся, Карпат, Півдня України. Національні мотиви художнього оформлення сучасних інтер'єрів.

Лекція 5.

Синтез мистецтв в декоруванні інтер'єру.

Поняття синтезу мистецтв. Зародження, еволюція, сучасний стан синтезу мистецтв.

Живопис в інтер'єрі – тематика, масштаб, колористика. Монументальне мистецтво. Скульптурна пластика стін, конструктивних елементів. Кругла скульптура в інтер'єрному просторі – стилістика, масштаб, матеріал. Декоративні тканини в інтер'єрі.

Декоративні елементи обладнання інтер'єру. Фреска, графіті, мурал, комп'ютерна графіка. Гармонізація художніх характеристик інтер'єру.

Лекція 6.

Міжнародний досвід декорування інтер'єру.

Спільність міжнародних тенденцій щодо розвитку художньої складової сучасних інтер'єрів, збереження, охорони, розвитку національних надбань в сфері мистецтва, дизайну, архітектури. Фактори інтернаціоналізації інтер'єрних рішень; соціальний, естетичний, технологічний аспекти.

Гармонізація традиційних і інноваційних методів декорування інтер'єру.

Практичне заняття 1.

Збір, класифікація прикладів сучасних підходів у художньо-декоративному оздобленні інтер'єру.

Опрацювання ідеї художньо – декоративного оздоблення інтер'єру. Формулювання творчої версії, її ескізне відтворення.

Змістовний модуль 2. Особливості художньо-декоративного оздоблення інтер'єру.

Лекція 7.

Будівельні конструкції і оздоблювальні матеріали в інтер'єрі.

Основні поняття конструктивної основи будинків різного призначення.

Сучасні та традиційні оздоблювальні матеріали.

Художньо декоративні властивості оздоблювальних матеріалів.

Скло, вітраж, мозаїка.

Художнє паркетування підлоги.

Вимоги до екологічності будівельних та оздоблювальних матеріалів.

«Зелені» конструкції інтер'єрі.

Лекція 8.

Реставраційні, реконструктивні втручання в історичний інтер'єр

Законодавчі документи щодо збереження охорони, розвитку культурної спадщини – міжнародні Хартії, постанови UNESCO, законодавчі акти України.

Поняття пам'яток культурної спадщини, заповідних місць, археологічних об'єктів, предметів мистецтва. Матеріальна і нематеріальна спадщина.

Лекція 9.

Особливості декорування інтер'єрів приміщень різних типологічних груп.

Сучасне декорування інтер'єру, у відповідності до функціонального призначення приміщення (житлового, виробничого, громадського) сприяє:

- Створенню колористичної гармонії; інтер'єру
- Створенню естетичної атмосфери на основі синтезу мистецтв;
- Створенню концептуального рішення;
- Посиленню зонування площі, об'єму приміщень;
- Візуальній корекції глибини, ширини, висоти приміщення
- Покращення світлорежиму приміщення;
- Шумозахисту
- Енергоефективності.

Лекція 10.

Біоаналогії в декоруванні інтер'єру.

Поняття біонічного методу в мистецтві. Задачі біонічних досліджень природи з позицій форми, структури, кольору, композиції, гармонії, естетики.

Використання природних аналогів у декоруванні інтер'єру; кольорова гармонія, колір оздоблювальних матеріалів, орнаментика тканин, сюжетні композиції, об'ємно-декоративні елементи. Методи: асоціацій, перетворень, інверсії, комбінаторики.

Лекція 11.

Сучасні тенденції художньо – декоративного оздоблення інтер'єру

Основною сучасною тенденцією декорування інтер'єру є сприяння створенню досконалого штучно- організованого простору з точки зору функціональної доцільності, візуальної гармонічності (відеоекологія), відповідності запитам особи.

Перспективним напрямком декорування інтер'єру є його відповідність візуальному поєднанню інтер'єра і екстер'єра, використання матеріалів, що мають властивість змінювати колір, включення в інтер'єр інтерактивних комп'ютерних засобів.

Лекція 12.

Реалізація заходів художнього декорування інтер'єру

Формулювання задачі. Визначення об'єкта і предмета діяльності.
Формування концепції декорування інтер'єру, стратегії діяльності.
Вибір методів моделювання, збір матеріалу, уточнення, конкретизація задачі.

Практичне заняття 2.

Художні, технологічні особливості художньо-декоративного оздоблення інтер'єру.
Методика врахування функціональних і естетичних особливостей інтер'єрів приміщень певної типологічної групи.

Практичне заняття 3.

Виконання індивідуальної роботи на тему «Формування інтер'єру приміщення (житлового, виробничого, громадського призначення)».

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання складається з:

- РГР на тему «Формування інтер'єру приміщення (житлового, виробничого, громадського призначення)».

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

№ п/п	Вид роботи	Кількість годин
1	Підготовка до лекцій	12
2	Підготовка до практичних занять	10
3	Виконання індивідуальної роботи	28
4	Підготовка до екзамену	10
	Усього	60

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (екзамен, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Контрольне (модульне) опитування проводиться за кількома змістовими модулями. Бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на питання, поділяються між змістовими модулями

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачем на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання має бути виконане у вигляді графічної роботи. Склад роботи:

- Текстова частина - концепція творчого рішення
- Графічна частина - представлене творче рішення на тему «Формування інтер'єру приміщення (житлового, виробничого, громадського призначення)», схеми, план(плани) приміщення (будівлі), розгортки, перспектива інтер'єру та його окремих зон, деталі оздоблення, специфікація кольору, матеріалів.

Робота виконується на форматі A2 (ручна чи комп'ютерна графіка).

Додатково робота може бути представлена у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Матеріал індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення екзаменаційної сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання		Інд. робота	Екзамен	Сума балів
Змістові модулі				
1	2			
10	10	30	50	100

Шкала оцінювання балів за якість виконання індивідуального завдання

Оцінка за інд. завдання	К-ть балів до підсумкового оцінювання
A	25-30
B	20-24
C	15-19
D	10-14
E	0-9

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники

1. Даниленко В.Я. Дизайн : підручник. / В.Я. Даниленко. Х. : ХДАДМ, 2003. 664 с.
2. Тімохін В.О., Шебек Н.М., Малік Т.В., Житкова Н.Ю., Третяк Ю.В. та ін. Основи дизайну архітектурного середовища: підручник /В.О.Тімохін [та ін.]; Київськ. нац. ун-т буд. і арх-ри, Київ : Основа, 2010. 395 с.

Навчальні посібники

1. Зиміна С.Б. Стил і інтер'єру: навч. посіб. / С.Б. Зиміна. К. : Довіра, 2018. 360 с.
2. Кащенко О.В., Михайленко В.Є. Основи біодизайну : навч.пос. К., 2011. 223 с.

3. Мигаль С. П., Дида І. А., Казанцева Т. Є. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища : навчальний посібник. Друге видання, перероблене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 228 с.
4. Олійник О.П. Основи дизайну інтер'єру : навч. посіб. / О.П.Олійник, Л.Р.Гнатюк, В.Г.Чернявський. К. : НАУ, 2011. 228 с.
5. Синтез мистецтв: навч. Посібник/В.Г. Чернявський, І.О. Кузнецова, Т.В. Каравасильєва, З.А.Чегусова. – К.: НАУ, 2012 – 320 с.

Навчально-методичні роботи

1. Кащенко О.В. Програма дизайн-проектування / уклад. О.В. Кащенко, Ю.В. Третяк. К. : КНУБА, 2011. 36 с.

Інформаційні ресурси

<http://library.knuba.edu.ua/>

Додаткова література:

1. ДБН В.2.2-15:2019. Житлові будинки. Основні положення. К.: Мінрегіонбуд України, 2019. 44 с.
2. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будівлі та споруди. Основні положення. К. : Мінрегіонбуд України, 2018. 43 с.
3. Архітектурна типологія громадських будинків і споруд:навчальний посібник. Ковальський Л. М., А.Ю. Дмитренко, В.М. Лях, Г.Л. Ковальська, Кащенко Т.О. Київ, 2017. 481 с.
4. Безклубенко С. Мистецтво: терміни і поняття: Енциклопедичне видання: у 2 т.: Том 1(А-Л)/ Сергій Безклубенко. - К.: Інститут культурології АМУ, 2008. – 240 с.
5. Безклубенко С. Мистецтво: терміни і поняття : Енциклопедичне видання: у 2 т.: Том 2(М-Я)/ Сергій Безклубенко. - К.: Інститут культурології АМУ, 2010. – 256 с.
6. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури/ В.Я. Даниленко. Х. : ХДАДМ; Колорит, 2005. 243 с.
7. Король В. П. Архітектурне проектування житла : навч. посіб. К. : Саміт-книга, 2023. 314 с.
8. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд [Текст]: навч. посіб. / С.М. Лінда; Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., випр. і допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 642 с.
9. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст – Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України В 2 кн. – К.: Інтертехнологія, 2006. – Кн.2 – 656 с.
10. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст – Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України В 2 кн. – К.: Інтертехнологія, 2006. – Кн.1 – 544 с
11. Селівачов М. Лексикон української орнаментики(Іконографія, номінація, стилістика, типологія) /навч. посібник. – Київ, «Ант», 2005. – 400 с.
12. Сидоренко В.Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ-XXІ століття/ Ін-т проблем сучасн. мист-ва Акад. мист-в Ураїни. – К.: ВХ[студіо], 2008.- 188 с.

13. Proctor R. 1000 new eco designs and where to find them / R. Proctor– London, Laurence King Publishing. 2009. 352 p.
14. Hasegava Sumio. Japan's trademarks & logotypes in full color. Part 5. / Hasegava Sumio, Kabayashi Shigeji. - Tokyo: Toppang printing, 1993. 393 p.